

Historisch overzicht gilden van de gemeente Cuijk

De betekenis van de gilden in vroegere tijden.

De gilden hebben een eeuwenoude traditie. Zij waren verspreid over vele landstreken van West- en Noord-Europa. De sporen in die landen gaan terug tot de voor Christelijke tijd. Zoals alle instellingen hebben ook de gilden een grote ontwikkeling meegemaakt. Hoe ook de oorsprong, doelstelling en inrichting der gilde was, zij hadden allen één karaktertrek gemeen: het waren volledig onafhankelijke gezelschappen van vrije mannen, die hun verkregen rechten gezamenlijk verdedigden en elkaar hulp en bijstand verleenden en zo het vrijheids- en broederschapsideaal hoog hielden.

In ons eigen Brabant zijn het schutsgilden geweest die - opgericht en opbloeiend in een tijd dat godsdienstzin diep in het volk verankerd lag - in de lange eeuwen van isolement, tegenspoed, verdrukking en verarming, de bescherming op zich namen van de kerkgebouwen, welke als een gemeenschapsbezit beschouwd werden en dikwijls aan plundering en brandstichting waren blootgesteld. Zoals blijkt uit de vele aantekeningen hebben deze gilden vaak de kleine dorpsgemeenschap en de dorpskerk met hand en tand verdedigd tegen aanvallen en plunderingen van buiten af. De schuttersgilden van Brabant hebben het devies: trouw aan God, Kerk en Land, trouw aan gewest, streek en gezin, en ook trouw aan de gebruiken der voorouders, zoals die in het gilde zijn bewaard gebleven.

Gemeentekoning schieten door gilden in de gemeente Cuijk.

Eind zestiger jaren is door het hoofd van de Lagere school uit het Linden, gelegen in het Noord Duitse Holstein, kontakten gelegd met een zestal Lindens

in Europa. Deze eerste contacten bestonden hoofdzakelijk uit brief wisselingen tussen de leerlingen van deze lagere scholen uit de diverse Lindens in Europa. Na een aantal jaren is op initiatief van Lindenaren met de gemeente Beers een Jumelage opgericht voor een breder contact met deze Europese Lindens o.a. met: Linden (Sleeswijk Holstein) Duitsland, Linden (Belgische Kempen) België, La Linde (Bordeaux) Frankrijk, Linden (George am Walde) Oostenrijk, Linden in de huidige gemeente Cuijk.

Tijdens de tweede jumelage in 1974 werd het gilde van Linden gevraagd een kleine gildendag te organiseren tezamen met het gilden van Beers en Gassel. Naast een gilden optocht, trommen en vendelen werd ook het gilden koningschieten georganiseerd voor de aanwezige buitenlandse gasten. Dit bleek een schot in de roos te zijn, want door het ontstane enthousiasme werd een jaar later het eerste Gemeente koningschieten georganiseerd in de gemeente Beers tussen de gilden van Gassel, Beers en Linden. De gemeente Beers schonk het Koningswisselschild. En er werd een reglement opgesteld, met daarin o.a. de volgende bepaling:

- **Het gilde dat met de minste schoten de vogel neerhaalt levert in de persoon van het laatste schot de nieuwe Gemeentekoning van Beers.**
- **Wanneer door het gilde driemaal de titel wordt veroverd wordt het wisselschild automatisch eigendom van dit gilde, en zorgt de gemeente Beers voor een nieuw wisselschild.**

Het eerste en ook het laatste gildentreffen om de titel Gemeentekoning van Beers vond in Linden plaats.

In 1994 werd door de gemeentelijke herindeling Beers en Linden bij de gemeente Cuijk gevoegd, en werd op initiatief van het gilden van Linden het gemeente Koning schieten gecontinueerd met de andere gilden van de gemeente Cuijk, te weten de gilden van Cuijk, Vianen, Haps, Beers, en Linden enkele jaren later sloot ook het gilden van St. Agatha zich hierbij aan.

De zes gilden strijden elk jaar op zeer sportieve wijze om de Koningstitel van de gemeente Cuijk.

Een kort historisch overzicht van de zes gilden van de gemeente Cuijk.

Het Sint Agatha gilde van St. Agatha

Terwijl de grotere Maasdorpen reeds in de late Middeleeuwen een gilde kenden, ging men er te Sint Agatha pas op Sint Jansdag 1699 toe over een broederschap of schutterij, onder de schutse van de martelares de Heilige Agatha, op te richten. In de 15de eeuw moet men teerdagen gehouden en op de vogel geschoten hebben. In 1775 gaf prior Loverix van het Kruisherenklooster aldaar de stimulans tot herleving. Hij schoot namelijk in dat jaar zich tot keizer en schonk bij die gelegenheid een schitterende zilveren plaquette, uitbundig gelobd en versierd met druiventrossen en vogels. Deze plaat vormt nu nog de trots van het gilde.

Sint Anthoniusgilde Beers

Omtrent de juiste stichtingsdatum tast het gilde nog steeds in het duister. In een oorkonde van eind 1402, uitgegeven door Jan van Beieren, de Elect-bisschop van Luik, staat vermeld dat hij toestemming gaf tot het stichten van een altaar in de parochiekerk van Beers, ter ere van de Heiligen Johannes de Doper en Anthonius. Reeds begin 1403, en ook in de volgende jaren blijkt dat verschillende schenkingsakten, allerlei priveleges gevestigd waren op dit altaar. Daar de meeste schenkingen in 1403 gedaan werden door personen die ook deel uitmaakten van het broederschap, mag worden aangenomen dat het gilde, toen nog als zuiver kerkelijke broederschap, reeds van 1403 dateert.

Sint Antonius- en Sint Martinusgilde Cuijk

Oorspronkelijk meende men dat het oprichtingsjaar 1635 was. Men had geen oudere papieren dan die van 1816 en 1805. De streekarchivaris heeft echter onlangs de hand weten te leggen op belangrijke oudere documenten nl. een afschrift van een schepenacte uit 1515 van de Cuijkse schepenbank, waaruit blijkt, dat ten overstaan van twee schepenen een nieuw reglement werd vastgesteld. In een gildenboek dat thans bij de archiefdienst is, lezen we dat het gilde op 8 mei 1505 een jaarrente van 3 malder rogge verkreeg op Sint Petersdag ad Cathedram, dus op 22 februari, te betalen. Uniek voor het gilde van Cuijk was, dat het was belast met de zorg voor de armen in de parochie. Deze zorg is later door de kerk van het gilde overgenomen.

Sint Nicolaasgilde Haps

Het zieleboekje, dat omstreeks 1950 in het bezit van het Hapse gilde kwam, vermeldt dat het gilde van Haps in 1604 is opgericht. In het begin diende het gilde tot "bescuddenisse" van erf en goed van de burgers, in een tijd waar plunderen en andere gewelddaden aan de orde van de dag waren. Tevens diende het schuttersgilde ter bescherming van de kerk. Het gilde heeft een koning zonder koningin. Er is geen keizer.

Het gilde bezit een koningsvogel van onbekende datum en een juweel uit 1752. Het Hapse gilde heeft vandaag de dag nog een hele grote invloed op het verenigingsleven in Haps.

Sint Antonius- en Mariagilde Linden

Onze voorouders hadden voor deze plek reeds een grote voorliefde, wat blijkt uit de schatten die de bodem prijs heeft gegeven in de vorm van prehistorische voorwerpen en Romeins aardewerk. Er was zo'n 5000 jaar geleden al bewoning in Linden. In 1556 vormde Linden nog geen parochie, terwijl dat in 1564 wel het geval was. Cornelis van den Bergh, de eerste pastoor van Linden, zal het in 1564 met zijn koster Jacob Geritz moeilijk genoeg gehad hebben. Toch moet in 1565 het Lindense gilde van Sint Antonius en Maria zijn opgericht. Het gilde bezit een oude zilveren medaillon uit 1500 met de afbeelding van de H. Maria en kruisteken voorzien van het opschrift "Sancta Maria schut van Linden" en een zilveren Koningsvogel met een kroontje gezeten op een tak met een draagketting, uit begin 1600.

Sint Sebastianusgilde Vianen

Het Sint Sebastianusgilde van Vianen stamt uit de tijd van Keizer Karel V of is mogelijk nog ouder. Of het gilde van Vianen tot de late middeleeuwen teruggaat, valt niet meer te bewijzen. Wel kan het zijn, dat het Sint Sebastianusgilde het Cuijkse gilde van Sint Martinus in ouderdom overtreft, omdat Sebastiaan met de ploeg uitgerust is en Martinus met de later in gebruik genomen eg. Daar het Cuijkse gilde kort voor 1500 opgericht is, kunnen we het ontstaan van het gilde van Heeswijk of Vianen mogelijk in de 15de eeuw stellen, waarna een kleine eeuw later onder Karel V de oprichtingsbrief is bekrachtigd. Het Sint Sebastianusgilde moet in de buurtschap Heeswijk in de 16de, 17de en 18de eeuw hebben gebloeid.

